

Bryssel, 26. helmikuuta 2015
(OR. en)

6603/15

Toimielinten välinen asia:
2013/0409 (COD)

DROIPEN 20
COPEN 62
CODEC 257

ILMOITUS

Lähtettäjä: Puheenjohtajavaltio

Vastaanottaja: Neuvosto

Ed. asiak. nro: 6327/15 DROIPEN 18 COPEN 56 CODEC 211

Kom:n asiak. nro: 17635/13 DROIPEN 160 COPEN 237 CODEC 2931

Asia: Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ensivaiheen oikeusavusta rikoksesta epäillyille tai syytetyille henkilöille, jotka ovat menettäneet vapautensa, sekä oikeusavusta eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä
= Yleisnäkemys

1. Komissio toimitti 27. marraskuuta 2013 ehdotuksen direktiiviksi ensivaiheen oikeusavusta rikoksesta epäillyille tai syytetyille henkilöille, jotka ovat menettäneet vapautensa, sekä oikeusavusta eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä.¹
2. Ehdotus liittyy epäiltyjen tai syytettyjen henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien vahvistamista rikosoikeudellisissa menettelyissä koskevassa etenemissuunnitelmassa olevaan toimenpiteeseen C.² Se on kiinteästi yhteydessä oikeudesta käyttää avustajaa annettuun direktiiviin 2013/48/EU.

¹ 17635/13 + ADD 1 + ADD 2 + ADD 3.

² EUVL C 295, 4.12.2009, s. 1.

3. Aineellisen rikosoikeuden työryhmä (DROIPEN) on tarkastellut ehdotusta säännöllisissä kuukausittaisissa kokouksissaan heinäkuusta 2014 alkaen. Poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa käsittelevä koordinointikomitea (CATS) kävi 2. heinäkuuta 2014 periaatekeskustelun direktiiviehdotuksesta. Se käsitteli 23. lokakuuta 2014 kustannuksia, joita oikeusavun antamisesta aiheutuu oikeusapua antavassa jäsenvaltiossa eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanemiseksi täytäntöönpanojäsenvaltiossa.
4. Neuvosto arvioi ehdotuksesta käytävien neuvottelujen tilannetta 4. joulukuuta 2014 ja antoi tehtäväksi jatkaa asian käsittelyä teknisellä tasolla. Pysyvien edustajien komitea sopi 25. helmikuuta 2015 ehdotuksen toimittamisesta neuvoston käsiteltäväksi.
5. Neuvostoa pyydetään muodostamaan liitteessä olevasta tekstistä³ yleisnäkemys, joka toimii perustana Euroopan parlamentin kanssa tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen puitteissa käytäville neuvotteluille.

³ Komission ehdotukseen tehdyt muutokset on **lihavoitu**.

Ehdotus ^{4 5}:

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI

ensivaiheen oikeusavusta rikoksesta epäillyille tai syytetyille henkilöille, jotka ovat menettäneet vapautensa, sekä oikeusavusta eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 82 artiklan 2 kohdan b alakohdan,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sen jälkeen kun esitys lainsäätämisyksikössä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu kansallisille parlamenteille,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon,

ottavat huomioon alueiden komitean lausunnon,

noudattavat tavallista lainsäätämisyksiköstä,

⁴ IE ja UK päättivät olla käyttämättä mahdollisuutta osallistua ehdotetun direktiivin antamiseen, mihin viitataan perussopimukseen liitetyn pöytäkirjan (N:o 21) 3 artiklassa. Perussopimukseen liitetyn pöytäkirjan (N:o 22) 1 artiklan mukaisesti DK ei osallistu direktiivin antamiseen.

⁵ NL on esittänyt parlamentaarisen tarkasteluvarauksen.

sekä katsovat seuraavaa:

(1) [siirretty johdanto-osan 4 a kappaleeseen]

(1 a) Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jäljempänä 'perusoikeuskirja', 47 artiklan kolmannessa kohdassa, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen, jäljempänä 'Euroopan ihmisoikeussopimus', 6 artiklan 3 kohdan c alakohdassa sekä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen, jäljempänä 'KP-yleissopimus', 14 artiklan 3 kohdan d alakohdassa määrätään oikeudesta oikeusapuun rikosoikeudellisissa menettelyissä kyseisissä määräyksissä mainituin edellytyksin.

(1 b) Unioni on asettanut tavoitteekseen pitää yllä ja kehittää vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta. Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmien ja erityisesti niiden 33 kohdan mukaan tuomioiden ja oikeusviranomaisten muiden päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen olisi oltava unionin oikeudellisen yhteistyön peruskivi yksityisoikeudellisissa asioissa ja rikosasioissa, koska tehostettu vastavuoroinen tunnustaminen ja tarvittava lainsäädännön lähentäminen helpottaisivat toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä ja yksilön oikeuksien oikeudellista suojaa.

(1 c) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT', 82 artiklan 1 kohdan mukaan "oikeudellinen yhteistyö unionissa rikosoikeuden alalla perustuu tuomioistuinten tuomioiden ja oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen ...".

(1 d) Rikosasioissa annettavien päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen toteuttaminen edellyttää, että jäsenvaltiot luottavat toistensa rikosoikeudellisiin järjestelmiin. Vastavuoroisen tunnustamisen laajuus riippuu läheisesti useista näkökohdista, joihin kuuluvat epäiltyjen tai syytettyjen oikeuksien turvaamisjärjestelyt ja sellaisten yhteisten vähimmäissääntöjen määrittely, jotka ovat välttämättömiä, jotta voidaan helpottaa vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista.

(1 e) Vaikka jäsenvaltiot ovat ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen, jäljempänä 'Euroopan ihmisoikeussopimus' ja kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen sopimuspuolia, kokemus on osoittanut, että tämä ei itsessään aina tarjoa riittävää luottamusta muiden jäsenvaltioiden rikosoikeudellisiin järjestelmiin.

(2) [siirretty johdanto-osan 4 b kappaleeseen]

(2 a) Neuvosto antoi 30 päivänä marraskuuta 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta epäiltyjen tai syytettyjen henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien vahvistamiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä (jäljempänä 'etenemissuunnitelma').⁶

Etenemissuunnitelmassa kehoitettiin noudattamaan asteittaista lähestymistapaa ja vaadittiin hyväksymään toimenpiteitä, jotka koskevat oikeutta käännöksiin ja tulkkaukseen (toimenpide A), oikeutta tietojen saamiseen oikeuksista ja syytteistä (toimenpide B), oikeutta oikeudelliseen neuvontaan ja oikeusapuun (toimenpide C), oikeutta pitää yhteyttä sukulaisiin, työnantajiin ja konsuliviranomaisiin (toimenpide D) sekä erityisiä suojatoimia haavoittuvassa asemassa olevien epäiltyjen tai syytettyjen osalta (toimenpide E).

(3) (...) Eurooppa-neuvosto ilmaisi 11 päivänä joulukuuta 2009 pitävänsä etenemissuunnitelmaa myönteisenä ja sisällytti sen osaksi Tukholman ohjelmaa – Avoin ja turvallinen Eurooppa kansalaisia ja heidän suojeluaan varten (2.4 kohta).⁷

Eurooppa-neuvosto kehotti komissiota esittämään etenemissuunnitelmassa hahmotellut ehdotukset, jotta etenemissuunnitelma toteutuisi nopeasti siinä mainituin edellytyksin, tutkimaan syytettyjen ja epäiltyjen henkilöiden prosessuaalisten vähimmäisoikeuksien muita osatekijöitä ja arvioimaan, olisiko käsiteltävä muita asioita, kuten syyttömyysolettamaa, jotta yhteistyö alalla etenisi paremmin.

⁶ EUVL C 295, 4.12.2009, s. 1.

⁷ EUVL C 115, 4.5.2010, s. 1.

(4) Tähän mennessä on hyväksytty kolme toimenpidettä prosessuaalisista oikeuksista rikosoikeudellisissa menettelyissä: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU, **annettu 20 päivänä lokakuuta 2010, oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä**⁸, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU, **annettu 22 päivänä toukokuuta 2012, tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä**⁹ ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/48/EU, **annettu 22 päivänä lokakuuta 2013, oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskeissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin.**¹⁰

(4 a) Tämä direktiivi koskee etenemissuunnitelman toimenpiteen C toista osaa eli **"oikeusapua"**. Tämän direktiivin tarkoituksena on varmistaa, että **direktiivissä 2013/48/EU säädetty** oikeus käyttää avustajaa toteutuu siten, että **kyseisten henkilöiden sitä pyytäessä jäsenvaltiot mahdollistavat avustajan käytön** rikosoikeudellisten menettelyjen alkuvaiheessa ja **rahoittavat sen** henkilöille, jotka ovat menettäneet vapautensa, ja henkilöille, joita etsitään neuvoston puitepäättöksen 2002/584/YOS mukaisissa luovuttamismenettelyissä, jäljempänä 'eurooppalaista pidätysmääräystä koskevat menettelyt' **ja jotka on pidätetty täytäntöönpanovaltiossa.**

(4 b) Koska tällä direktiivillä vahvistetaan vähimmäissäännöt epäiltyjen ja syytettyjen henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien suojalle, sen odotetaan lujittavan jäsenvaltioiden luottamusta muiden jäsenvaltioiden rikosoikeudellisiin järjestelmiin ja siten helpottavan rikosasioissa annettujen päätösten vastavuoroista tunnustamista.

⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU, annettu 20 päivänä lokakuuta 2010, oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 280, 26.10.2010, s. 1).

⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU, annettu 22 päivänä toukokuuta 2012, tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 142, 1.6.2012, s. 1).

¹⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/48/EU, annettu 22 päivänä lokakuuta 2013, oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskeissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin (EUVL L 294, 6.11.2013, s. 1).

- (5) [siirretty johdanto-osan 7 b kappaleeseen]
- (6) (...)
- (7) Yksi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin peruspiirteistä on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan se, että jokaisella rikoksesta syytetyllä on oikeus tehokkaaseen puolustukseen asianajajan, tarvittaessa viran puolesta määrätyn, avulla. Rikosoikeudellisten menettelyjen oikeudenmukaisuus edellyttää, että epäillylle myönnetään oikeusapua siitä lähtien, kun hän menettää vapautensa.
- (7 a) Oikeusapu olisi katsottava valtion takaamaksi avuksi, jonka antajana on kuka tahansa henkilö, joka kansallisen lainsäädännön mukaisesti on pätevä ja oikeutettu direktiivin 2013/48/EU mukaisesti.**
- (7 b)** Maksuttoman oikeusavun olisi katettava rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille tai syytetyille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille aiheutuvat puolustuksen kulut (...).
- (8) (...)
- (9) Jotta vapautensa menettänyt epäilty tai syytetty voisi tosiasiallisesti käyttää oikeuttaan avustajaan menettelyjen ensivaiheessa, hänen ei pitäisi joutua odottamaan avustajansa tapaamista sillä aikaa kun **tavanomaista** oikeusapua koskeva hakemus on vireillä ja **tavanomaisen** oikeusavun myöntämisperusteiden täyttymistä arvioidaan. Sen vuoksi jäsenvaltioiden olisi huolehdittava siitä, että **kun henkilö on menettänyt vapautensa**, tehokasta ensivaiheen oikeusapua on saatavilla ilman aiheetonta viivästystä ja **viimeistään** ennen kuulusteluja. **Sitä** olisi oltava saatavilla (...) **siihen asti kun kyseinen henkilö on vapautettu tai** kunnes toimivaltainen viranomainen on tehnyt tavanomaista oikeusapua koskevan **lopullisen** päätöksen ja, (...) jos **tavanomaista** oikeusapua koskeva hakemus hyväksytään, kunnes toimivaltainen viranomainen on nimittänyt avustajan **tai jos päätös on (...) hylkäävä, kunnes se on saanut lainvoiman. Tavanomaista oikeusapua koskevaa päätöstä pidetään lainvoimaisena, kun tätä päätöstä koskeva muutoksenhaku- tai uudelleentarkasteluoikeus on käytetty.**

- (9 a) Kun kyseessä ovat tietyt vähäiset rikkomukset, kuten liikenne rikkomukset, yleisten kunnallisten määräysten rikkomiset ja yleisen järjestyksen loukkaamiset, olisi kohtuutonta vaatia, että toimivaltaisten viranomaisten olisi silloinkin varmistettava oikeus ensivaiheen oikeusapuun. Sen vuoksi oikeutta tässä direktiivissä säädettyyn ensivaiheen oikeusapuun ei tulisi soveltaa, jos muu viranomainen kuin rikosasioissa toimivaltainen tuomioistuin on kansallisen lainsäädännön mukaisesti toimivaltainen määräämään rangaistuksia vähäisistä rikkomuksista, edellyttäen että tällaisen rangaistuksen määräämisestä on joko mahdollista valittaa rikosasioissa toimivaltaiseen tuomioistuimeen tai asia voidaan muuten siirtää tällaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi, taikka jos vapaudenmenetystä ei voida määrätä rangaistukseksi tällaisista vähäisistä rikkomuksista.**
- (9 b) Tässä direktiivissä olevien viittausten epäiltyihin tai syytettyihin, jotka ovat menettäneet vapautensa, olisi katsottava tarkoittavan kaikkia tilanteita, joissa epäillyltä tai syytetyltä rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä riistetään hänen vapautensa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla, siten kuin sitä tulkitaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä.**
- (9 c) Tietyt tilanteet voivat johtaa kyseisen henkilön vapauden lyhytaikaisiin rajoituksiin. Näissä tilanteissa ei välttämättä oleteta tai vaadita, että henkilö käyttää aktiivisesti oikeuttaan puolustukseen, esimerkiksi kun kyseessä on kuulustelu, jonka ainoana tarkoituksena on kyseisen henkilön henkilöllisyyden toteaminen, aseiden hallussapidon todentaminen tai muu vastaava turvallisuuteen liittyvä seikka. Tällaisia tilanteita ei tulisi katsoa tässä direktiivissä tarkoitetuksi vapaudenmenetykseksi.**
- (9 d) Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettun epäillyn tai syytetyn laillisen pidätyksen tai vapaudenmenetyksen, joka johtuu lakimääräisen velvoitteen täyttämisen turvaamista koskevan laillisen määräyksen noudattamatta jättämisestä, ei tulisi kuulua tämän direktiivin soveltamisalaan. Esimerkiksi jos henkilö ei noudata laillista määräystä saapua toimivaltaisen lainvalvonta- tai oikeusviranomaisen tutkittavaksi ja hänet saatetaan sinne voimakeinoin, tätä direktiiviä ei tulisi soveltaa. Kun henkilö on saatettu toimivaltaisen viranomaisen tutkittavaksi ja tämän direktiivin soveltamisen perusteet täyttyvät, kyseisellä henkilöllä on oikeus käyttää kaikkia tämän direktiivin mukaisia oikeuksia.**

- (10) Jäsenvaltioiden olisi huolehdittava siitä, että ensivaiheen oikeusapua annetaan siinä määrin kuin on tarpeen ja ettei sitä rajoiteta siten, että epäilty tai syytetty ei voi tosiasiallisesti käyttää oikeuttaan avustajaan sillä tavoin kuin säädetään erityisesti direktiivin 2013/48/EU 3 artiklan 3 kohdassa. **Tutkintatoimien tai todisteiden keräämistoimien osalta kyseisessä artiklassa säädetään, että epäiltyjen tai syytettyjen avustajilla olisi vähintään oltava oikeus olla läsnä kolmessa sentyypissä toimesta eli ryhmätunnistuksissa, vastakkainkuulusteluissa ja rikospaikan rekonstruoinneissa, jos näistä toimista on säädetty kansallisessa lainsäädännössä ja jos epäillyn tai syytetyn edellytetään tai sallitaan osallistuvan kyseiseen toimeen. Kyseisiin vähimmäistoimiin ei rikosoikeudellisissa menettelyissä kuulu muita tutkintatoimia tai todisteiden keräämistoimia, kuten veri- tai DNA-näytteen ja sormenjälkien ottaminen tai alkoholitestin tekeminen. Jäsenvaltiot voivat kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti säätää oikeudesta ensivaiheen oikeusapuun tällaisissa tutkintatoimissa tai todisteiden keräämistoimissa.**
- (10 a) Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että kun kyseiset henkilöt ovat menettäneet vapautensa, heille myönnetään ensivaiheen oikeusapua ilman aiheetonta viivästystä ja viimeistään ennen toimivaltaisten viranomaisten suorittamia kuulusteluja. Tämä merkitsee, että jos kyseinen henkilö sitä pyytää, hänelle olisi myönnettävä ensivaiheen oikeusapua niin pian kuin mahdollista, jotta oikeus puolustukseen voidaan turvata tosiasiallisesti, ja viimeistään ennen kuulusteluja. Tältä osin tunnustetaan, että tietyissä tilanteissa, esimerkiksi hankalina vuorokaudenaikoina, voi kulua jonkin aikaa, ennen kuin voidaan järjestää oikeusapujärjestelmän mukainen oikeusavustajan saaminen.
- (10 b) Tiettyjen rikkomusten osalta jäsenvaltiot voivat säätää, että ensivaiheen oikeusapua myönnetään vain, jos oikeuden toteutuminen sitä edellyttää. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 3 kohdan c alakohdassa määrätään, että oikeusapua olisi myönnettävä oikeudenmukaisuuden niin vaatiessa. Perusteet, jotka toimivaltaisten viranomaisten on otettava huomioon määrittäessään toteutuuko oikeus, ovat tapauksen monimutkaisuus, väitetyn rikoksen vakavuus, kohtuudella odotettavissa olevan seuraamuksen ankaruus sekä kyseisen henkilön kyky puolustaa itseään.

- (10 c) Tätä poikkeusta voitaisiin soveltaa ainoastaan vähemmän vakaviin rikoksiin, ja tällöin olisi otettava huomioon, kuinka tärkeitä ovat suojattavat yleiset edut ja näiden vaikutus kansallisessa lainsäädännössä säädetyn rangaistuksen ankaruuteen. Ensivaiheen oikeusapua olisi joka tapauksessa myönnettävä, kun epäilty tai syytetty saatetaan toimivaltaisen tuomioistuimen tai tuomarin tutkittavaksi tutkintavankeudesta päättämiseksi.
- (11) Eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevalla henkilöllä (...) olisi oltava vapaudenmenetyksestä lähtien oikeus ensivaiheen oikeusapuun täytäntöönpanojäsenvaltiossa (...) siihen asti, kun toimivaltainen viranomainen on tehnyt **tavanomaista** oikeusapua koskevan päätöksen **tai kyseinen henkilö vapautetaan**, ja, jos päätös on (...) hylkäävä, kunnes se on saanut lainvoiman tai, jos **tavanomaista** oikeusapua koskeva hakemus hyväksytään, kunnes toimivaltainen viranomainen on nimittänyt avustajan.
- (12) Jäsenvaltioiden olisi voitava säätää, että epäillylle tai syytetylle vapaudenmenetyksen jälkeen myönnettävän ensivaiheen oikeusavun ja etsitylle henkilölle myönnettävän ensivaiheen oikeusavun kustannukset peritään takaisin asianomaiselta henkilöltä, jos hänen oikeuttaan **tavanomaiseen** oikeusapuun jälkeinpäin arvioitaessa todetaan, että hän ei täytä kansallisen lainsäädännön mukaisia **tavanomaisen** oikeusavun myöntämisperusteita.
- (12 a) Ensivaiheen oikeusapu olisi ymmärrettävä luonteeltaan väliaikaiseksi hätämenettelyksi ilman ehtoja annettavan oikeusavun saamiseksi vapaudenmenetyksen tapauksessa, mikä takaa oikeuden oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin rikosoikeudellisten menettelyjen alkuvaiheessa. Sitä olisi oltava kyseisen henkilön pyynnöstä saatavilla ilman aiheetonta viivästystä ja viimeistään ennen kuulusteluja. Ensivaiheen oikeusavun antamista voitaisiin jälkeinpäin arvioida tavanomaisen oikeusavun myöntämisperusteiden mukaan, jos tällaista on kansallisen lainsäädännön nojalla tarjolla, ja ensivaiheen oikeusavun kustannukset voitaisiin myöhemmin periä takaisin.

- (12 b) Joissakin jäsenvaltioissa ei tehdä eroa ensivaiheen ja tavanomaisen oikeusavun välillä. Jos jäsenvaltiolla on kattava oikeusapujärjestelmä, jolla varmistetaan, että kyseiset henkilöt voivat saada avustajan apua ilman aiheutonta viivästystä vapaudenmenetyksen jälkeen ja viimeistään ennen kuulustelun aloittamista, kyseistä järjestelmää olisi pidettävä tämän direktiivin asettamien velvoitteiden mukaisena ensivaiheen oikeusavun osalta.
- (12 c) Toimivaltainen viranomainen voi pyytää kyseistä henkilöä antamaan lausunnon tavanomaista oikeusapua koskevan pyynnön toimittamisesta sen varmistamiseksi, että tavanomaista oikeusapua koskeva päätös tehdään ripeästi, sanotun kuitenkin rajoittamatta sellaisen kansallisen lainsäädännön soveltamista, jossa edellytetään oikeusavustajan olevan pakollisesti läsnä tai antavan apua, jos epäilty tai syytetty on menettänyt vapautensa ja hänellä on oikeus ensivaiheen oikeusapuun. Jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön erityisiä säännöksiä, joilla määritetään kyseisen lausunnon antamisen seuraukset tai vastaavasti seuraukset sen antamisesta myöhässä.
- (12 d) Tätä direktiiviä täytäntöön pantaessa olisi otettava huomioon direktiivin 2012/13/EU säännökset, joiden mukaan epäillyille tai syytetyille sekä eurooppalaista pidätysmääräystä koskevassa menettelyssä etsityille henkilöille, jotka on pidätetty tai jotka ovat menettäneet vapautensa tuossa direktiivissä tarkoitetulla tavalla, toimitetaan välittömästi kirjallinen oikeuksia koskeva ilmoitus, joka sisältää tiedot oikeudesta maksuttomaan oikeusapuun sekä tällaisen oikeusavun saamisen edellytykset.
- (12 e) Jäsenvaltioiden olisi tarvittavin järjestelyin varmistettava, että epäillyillä ja syytetyillä on mahdollisuus tosiasiallisesti käyttää tämän direktiivin mukaisia oikeuksia. Näin ollen jos kyseinen henkilö päättää käyttää tämän direktiivin mukaisia oikeuksiaan sen jälkeen kun toimivaltaiset viranomaiset ovat asianmukaisesti ilmoittaneet niistä hänelle, toimivaltaisten viranomaisten olisi pyrittävä tosiasiallisesti helpottamaan oikeusavustajan nimittämistä. Tätä varten jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön menettelyjä ja järjestelyjä, kuten asianajajapäivystys tai puolustusasianajajien hätäpalvelut, jotka mahdollistavat saapumisen poliisiasemalle tai säilöönottokeskukseen lyhyellä varoitusajalla sen varmistamiseksi, että oikeudesta ensivaiheen oikeusapuun tulee toteuttamiskelpoinen.

- (13) Sen varmistamiseksi, että etsityllä on tosiasiallinen mahdollisuus avustajan käyttämiseen täytäntöönpanojäsenvaltiossa, jäsenvaltioiden olisi huolehdittava siitä, että etsityllä on mahdollisuus saada **tavanomaista** oikeusapua siihen asti kun hänet luovutetaan tai, jos häntä ei luovuteta, siihen asti kun tätä koskeva päätös saa lainvoiman. Oikeutta **tavanomaiseen** oikeusapuun voidaan arvioida etsityn henkilön varojen perusteella sekä sen perusteella, edellyttääkö oikeuden toteutuminen **tavanomaisen** oikeusavun myöntämistä, täytäntöönpanojäsenvaltiossa sovellettavien myöntämisperusteiden mukaisesti.
- (14) (...)
- (15) (...) **Lapset ovat haavoittuvia, ja heille olisi tarjottava erityisluonteista suojaa. Sen vuoksi rikoksesta epäiltyjä ja syytettyjä lapsia koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä annetussa direktiivissä [...] säädetään lisää menettelytakeita, jotka koskevat lasten oikeutta oikeusapuun rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä.**¹¹
- (16) Jäsenvaltioiden olisi tätä direktiiviä täytäntöön pannessaan varmistettava, että perusoikeuskirjan 47 artiklan kolmannen kohdan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaista perusoikeutta oikeusapuun kunnioitetaan (...).

¹¹ Kyseistä direktiiviä käsitellään parhaillaan.

- (17) Jäsenvaltioiden olisi kerättävä **saatavilla olevista tiedoista merkityksellistä** tietoja, joista käy ilmi, kuinka epäilty, syytetyt ja etsityt henkilöt ovat käyttäneet oikeuttaan **ensivaiheen** oikeusapuun. **Näihin merkityksellisiin tietoihin olisi mahdollisuuksien mukaan sisällyttävä** tiedot siitä, kuinka monessa tapauksessa ensivaiheen oikeusapua on annettu vapautensa menettäneille epäillyille, syytetyille ja etsityille henkilöille, ja kuinka monessa tapauksessa oikeutta ensivaiheen oikeusapuun ei ole käytetty. Näihin tietoihin olisi **myös mahdollisuuksien mukaan** sisällyttävä eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä tehtyjen **tavanomaista** oikeusapua koskevien hakemusten lukumäärä (...), kun jäsenvaltio toimii täytäntöönpanovaltiona, sekä niiden tapausten lukumäärä, joissa oikeusapuhakemus on hyväksytty. **Niihin olisi myös sisällyttävä merkitykselliset** tiedot vapautensa menettäneille ja etsityille henkilöille **näissä tapauksissa** myönnetyn ensivaiheen oikeusavun kustannuksista **sikäli kuin tiedot ovat saatavilla**.
- (18) Tätä direktiiviä olisi sovellettava epäiltyihin ja syytettyihin heidän oikeusasemastaan, kansalaisuudestaan tai kansallisuudestaan riippumatta. Tässä direktiivissä kunnioitetaan Euroopan unionin perusoikeuskirjassa ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tunnustettuja perusoikeuksia ja periaatteita, joihin kuuluvat muun muassa kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kieltö, oikeus vapauteen ja turvallisuuteen, oikeus yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen, oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen, lapsen oikeudet, vammaisten sopeutuminen yhteiskuntaan, oikeus tehokkaiseen oikeussuojakeinoihin ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, syyttömyysolettama ja oikeus puolustukseen. Direktiivi olisi pantava täytäntöön näiden oikeuksien ja periaatteiden mukaisesti.
- (19) Tässä direktiivissä säädetään vähimmäissäännöistä. Jäsenvaltiot voivat laajentaa direktiivissä säädettyjä oikeuksia korkeatasoisemman suojan tason tarjoamiseksi. Korkeatasoisempi suoja ei saisi olla este oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroiselle tunnustamiselle, jota näiden vähimmäissääntöjen on tarkoitus helpottaa. Suojan taso ei saisi milloinkaan alittaa perusoikeuskirjassa tai Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määrättyjä vaatimuksia, sellaisina kuin niitä tulkitaan Euroopan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä.

- (20) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän direktiivin tavoitetta, joka on vähimmäissääntöjen vahvistaminen rikoksesta epäiltyjen tai syytettyjen oikeudelle **ensivaiheen** oikeusapuun rikosoikeudellisissa menettelyissä **sekä etsittyjen henkilöiden oikeudelle ensivaiheen oikeusapuun ja tavanomaiseen oikeusapuun eurooppalaisen pidätysmääräyksen mukaisissa menettelyissä, vaan** se voidaan toiminnan laajuuden vuoksi saavuttaa **paremmin** unionin tasolla. Sen vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeen.
- (21) (...) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyssä, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyssä pöytäkirjassa N:o 21 olevan 1 ja 2 artiklan mukaisesti nämä jäsenvaltiot eivät osallistu tämän direktiivin hyväksymiseen, direktiivi ei sido näitä jäsenvaltioita eikä sitä sovelleta näihin jäsenvaltioihin, sanotun kuitenkin rajoittamatta mainitun pöytäkirjan 4 artiklan soveltamista. ¹²
- (22) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyssä, Tanskan asemasta tehdyssä pöytäkirjassa N:o 22 olevan 1 ja 2 artiklan mukaisesti Tanska ei osallistu tämän direktiivin hyväksymiseen, direktiivi ei sido Tanskaa eikä sitä sovelleta Tanskaan,

¹² Tämän kappaleen sanamuoto on mukautettu Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin omaksumaan kantaan pöytäkirjan N:o 21 määräysten mukaisesti.

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

Kohde

1. Tässä direktiivissä vahvistetaan vähimmäissäännöt, jotka koskevat
 - a) rikosoikeudellisissa menettelyissä epäiltyjen tai syytettyjen henkilöiden, jotka ovat menettäneet vapautensa, oikeutta ensivaiheen oikeusapuun, ja
 - b) **puitepäätöksen 2002/584/YOS** ("eurooppalainen pidätysmääräys") **mukaisten menettelyjen** kohteena olevien etsittyjen henkilöiden oikeutta ensivaiheen oikeusapuun ja **tavanomaiseen** oikeusapuun.
2. Tällä direktiivillä **pyritään** täydentämään direktiiviä 2013/48/EU, **jotta direktiivissä 2013/48/EU säädetty oikeus avustajaan 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa olisi tosiasiallinen.**
3. Tämän direktiivin ei pidä tulkita rajoittavan (...) direktiivissä **2013/48/EU** säädettyjä oikeuksia.

Soveltamisala

1. Tätä direktiiviä sovelletaan
 - a) rikosoikeudellisissa menettelyissä epäiltyihin tai syytettyihin, jotka ovat menettäneet vapautensa ja joilla on oikeus avustajaan direktiivin 2013/48/EU mukaisesti;
 - b) **eurooppalaisen pidätysmääräyksen mukaisten menettelyjen kohteena oleviin etsittyihin henkilöihin, jotka on pidätetty täytäntöönpanojäsenvaltiossa ja joilla on oikeus avustajaan direktiivin 2013/48/EU nojalla.**
2. Tätä direktiiviä ei sovelleta, kun epäilty tai syytetty henkilöt tai etsityt henkilöt ovat luopuneet oikeudestaan avustajaan direktiivin 2013/48/EU 9 artiklan tai 10 artiklan 3 kohdan mukaisesti tai kun jäsenvaltiot ovat soveltaneet kyseisen direktiivin 3 artiklan 5 tai 6 kohdan väliaikaisia poikkeuksia.
3. Vähäisten rikkomusten osalta, ja jos se on sopusoinnussa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden kanssa, tätä direktiiviä ei sovelleta, jos
 - a. jäsenvaltion lainsäädännössä säädetään, että jokin muu sellainen viranomainen kuin tuomioistuin, jolla on toimivalta rikosasioissa, määrää seuraamuksen, ja tällaisen seuraamuksen määräämisestä on mahdollista valittaa tällaiseen tuomioistuimeen tai siirtää se tällaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi; tai
 - b. seuraamukseksi ei voida määrätä vapaudenmenetystä¹³.

¹³ KOM, FR, ES, PT ja BE: varauma 2 artiklan 3 ja 4 kohtaan.

4. Edellyttäen, että se on sopusoinnussa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden kanssa, tätä direktiiviä ei sovelleta tilanteissa, jos kyseisen henkilön vapautta on rajoitettu jotakin seuraavaa tarkoitusta varten:

- a) poliisin tai muun lainvalvontaviranomaisen suorittama alustava kuulustelu, jonka tarkoitus on todeta kyseisen henkilön henkilöllisyys tai määrittää, pitäisikö aloittaa tutkinta;
- b) aseiden hallussapidon todentaminen tai muu vastaava turvallisuuteen liittyvä seikka;
- c) muun kuin direktiivin 2013/48/EU 3 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitetun tutkintatoimen tai todisteiden keräämistöimen toteuttaminen;
- d) epäillyn tai syytetyn henkilön saattaminen toimivaltaisen viranomaisen tutkittavaksi kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen sääntöjen mukaisesti.

3 artikla

Määritelmät

Tässä direktiivissä tarkoitetaan

- a) 'oikeusavulla' jäsenvaltion (...) rahoittamaa **oikeusapua, jolla mahdollistetaan**, että oikeutta avustajaan voidaan käyttää.
- b) 'ensivaiheen oikeusavulla' **väliaikaista** oikeusapua, **johon ei sovelleta kansallisen lainsäädännön mukaisesti sovellettavia oikeusavun myöntämisperusteita ja jota myönnetään** vapautensa menettäneelle henkilölle, kunnes **toimivaltaisen viranomaisen kansallisen lainsäädännön mukaisesti** tekemä päätös **tavanomaisesta** oikeusavusta saa lainvoiman.

c) 'etsityllä henkilöllä' eurooppalaisen pidätysmääräyksen mukaisen **menettelyn kohteena olevaa henkilöä, joka on pidätetty täytäntöönpanojäsenvaltiossa.**

d) (...) ¹⁴

4 artikla

(...) Ensivaiheen oikeusapu rikosoikeudellisissa menettelyissä

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyillä tai syytetyillä, jotka ovat menettäneet vapautensa **ja joilla on oikeus avustajaan direktiivin 2013/48/EU mukaisesti, (...) on oikeus ensivaiheen oikeusapuun.**
2. **Kun epäilty tai syytetty on menettänyt vapautensa, ensivaiheen oikeusapua on myönnettävä kyseisen henkilön sitä pyytäessä ilman aiheetonta viivästystä ja viimeistään ennen poliisin, toisen lainvalvontaviranomaisen tai oikeusviranomaisen suorittamia kuulusteluja. Ensivaiheen oikeusapua myönnetään niitä rikosoikeudellisia menettelyjä varten, joissa kyseinen henkilö on rikoksesta epäiltynä tai syytettynä.**
 - 2 a. **Vähemmän vakavien rikkomusten osalta, ja jos se on sopusoinnussa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden kanssa, jäsenvaltiot voivat säätää lainsäädännössään, että ensivaiheen oikeusapua myönnetään, kun oikeuden toteutuminen sitä edellyttää. Toimivaltaisten viranomaisten on päätettävä ilman aiheetonta viivästystä ja viimeistään ennen kyseisen henkilön kuulusteluja, edellyttääkö oikeuden toteutuminen ensivaiheen oikeusavun myöntämistä¹⁵.**
 - 2 b. **Ensivaiheen oikeusapua olisi joka tapauksessa myönnettävä, kun epäilty tai syytetty saatetaan toimivaltaisen tuomioistuimen tai tuomarin tutkittavaksi tutkintavankeudesta päättämiseksi.**

¹⁴ Ks. johdanto-osan 7 a kappale.

¹⁵ KOM, FR, ES, PT, BE, BG, IT ja LT: varauma tähän säännökseen.

3. Ensivaiheen oikeusapua on **annettava** kunnes **kyseinen henkilö vapautetaan tai toimivaltainen viranomaisen tekemä tavanomaista** oikeusapua koskeva päätös on lainvoimainen ja
- a) jos epäillyille tai syytetyille henkilöille myönnetään **tavanomaista** oikeusapua, kunnes avustaja on nimitetty; **tai**
- b) **jos päätös on hylkäävä, kunnes se on lainvoimainen.**
4. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että ensivaiheen oikeusapua annetaan siinä määrin kuin on tarpeen, jotta **epäilty tai syytetyt voivat** tosiasiallisesti käyttää direktiivin 2013/48/EU **mukaista** oikeuttaan avustajaan (...), erityisesti kun otetaan huomioon **mainitun** direktiivin 3 artiklan 3 kohta.
- 4 a. Jäsenvaltioiden on tarvittavin järjestelyin varmistettava, että epäillyillä ja syytetyillä, jotka ovat menettäneet vapautensa, on mahdollisuus tosiasiallisesti käyttää oikeuttaan ensivaiheen oikeusapuun.**
5. Jäsenvaltiot **voivat säätää** siitä, että ensivaiheen oikeusapuun liittyvät kustannukset voidaan periä takaisin epäillyltä tai syytetyltä (...), joka ei täytä kansallisen lainsäädännön mukaisesti sovellettavia **tavanomaisen** oikeusavun myöntämisperusteita.

Ensivaiheen oikeusapu ja tavanomainen oikeusapu eurooppalaisen pidätysmääräyksen mukaisissa menettelyissä

- 0 a.** Täytäntöönpanojäsenvaltion on varmistettava, että niin kauan kuin 1 kohdan mukainen tavanomaista oikeusapua koskeva päätös ei ole lainvoimainen, etsityillä henkilöillä on oikeus tämän direktiivin 4 artiklan 2, 3, 4 a ja 5 kohdan mukaiseen ensivaiheen oikeusapuun; kyseisiä säännöksiä sovelletaan soveltuvin osin eurooppalaisen pidätysmääräyksen mukaisiin menettelyihin täytäntöönpanojäsenvaltiossa eurooppalaisen pidätysmääräyksen nojalla tapahtuneen pidätyksen jälkeen.
- 0 b.** Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että ensivaiheen oikeusapua annetaan siinä määrin kuin on tarpeen, jotta etsityt henkilöt voivat tosiasiallisesti käyttää direktiivin 2013/48/EU mukaista oikeuttaan avustajaan, erityisesti kun otetaan huomioon mainitun direktiivin 10 artiklan 2 kohta.
1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen mukaisessa menettelyssä etsityllä henkilöllä on oikeus **tavanomaiseen** oikeusapuun täytäntöönpanojäsenvaltiossa siitä lähtien, kun hänet pidätetään pidätysmääräyksen nojalla siihen asti kun hänet luovutetaan tai, jos häntä ei luovuteta, siihen asti kun tätä koskeva päätös saa lainvoiman.
2. (...) ¹⁶
3. Edellä 1 (...) kohdassa tarkoitettua oikeutta **tavanomaiseen** oikeusapuun voidaan arvioida etsityn henkilön varojen perusteella sekä sen perusteella, edellyttääkö oikeuden toteutuminen **tavanomaisen** oikeusavun myöntämistä, **täytäntöönpanojäsenvaltiossa** sovellettavien myöntämisperusteiden mukaisesti.

¹⁶ KOM, FR, ES ja PT vastustavat säännöksen poistamista.

6 artikla

Tietojen toimittaminen

Jäsenvaltioiden on viimeistään [*kaksi vuotta 8 artiklan 1 kohdassa mainitusta päivämäärästä*] ja sen jälkeen joka kolmas vuosi toimitettava komissiolle saatavilla olevat tiedot, joista ilmenee, miten 4 ja 5 artiklassa vahvistetut oikeudet on pantu täytäntöön.

7 artikla

Suojan tason säilyttäminen

Tämän direktiivin säännösten ei pidä katsoa rajoittavan Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tai muissa asiaa koskevissa kansainvälisen oikeuden säännöksissä tai tätä direktiiviä korkeatasoisemman suojan tarjoavassa jäsenvaltion lainsäädännössä turvattuja oikeuksia tai menettelytakeita eikä poikkeavan niistä.

8 artikla

Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään [*24 kuukauden kuluttua tämän direktiivin julkaisemisesta*]. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.
2. Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne julkaistaan virallisesti. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.
3. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä säännellyistä kysymyksistä antamansa kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

9 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

10 artikla

Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu jäsenvaltioille perussopimusten mukaisesti.

Tehty Brysselissä

Euroopan parlamentin puolesta

Neuvoston puolesta

Puhemies

Puheenjohtaja